

MIEL JOXE ASTARBE › 'SAGARDOAREN HIZTEGIA'-REN EGILEETAKO BAT

«Jaso ditudan hitz asko aitarengandik eta osabarengandik ikasi ditut»

Kaleratu duen hiztegia duela hogeita bost urte hasitako lanaren jarraipena dela adierazi du Miel Joxe Astarbek, eta helburua sagardogintzaren inguruko hitzak jasotzea dela gaineratu du.

2009ko txotx garaiaren hasierarekin batera, Miel Joxe Astarbek, Urkiri Salaberriak eta Sagardo Etxeak *Sagardoaren hiztegia* kaleratu zuten. Bertan, Astigarragako, Mutrikuko eta Hondarribiko sagardoaren inguruko hitzak bildu dituzte, orotara 500 ele inguru. 84 orriko liburuak horrek hitzak ez ezik, Antton Olariagak egindako ilustrazio ugari ere baditu. Urte askotako lanaren ondoren egindako hiztegia Astigarragako Sagardo Etxean eta Ezkio-Itsasoko Igartubeiti baserrian erosteko aukera dago.

Zergatik idatzi zenuen *Sagardoaren hiztegia*?

Sagardo Etxeko zuzendariak eskatu zidan hiztegia egiteko. Hala ere, 1983an, duela 25 urte inguru, herriko aldizkarian nik egindako lantxo txiki bat atera zen, *Astigarraga Sagardogintza* izenpean. Orduantxe saldu nituen lehenengo hiztegiak. Lan honek ehun bat hitz, 56 sagar mota eta hamar zapore biltzen zituen. Sagardo Etxeko zuzendari Joxe Mari Alberrok idatzi honen berri izan zuen, eta lan hau egiteko proposatu zidan. Esan dezaket duela 25 urte hasitako lanaren jarraipena dela.

Zein da hiztegi hau kaleratzearen helburua?

Lan honen helburua sagardogintzaren inguruko hitzak jasotzea da. Bertan biltzen ditugun hainbat hitz dagoeneko galduta daude, eta beste batzuk sortzen ari dira. Etnologiaren munduan hitz asko berriak dira, eta lehengoko hitzak

galzten ari dira. Beraz, lehengoko hitzak eta oraingo berriak biltzen dituen bilduma da. Ondare bat dela esango nuke.

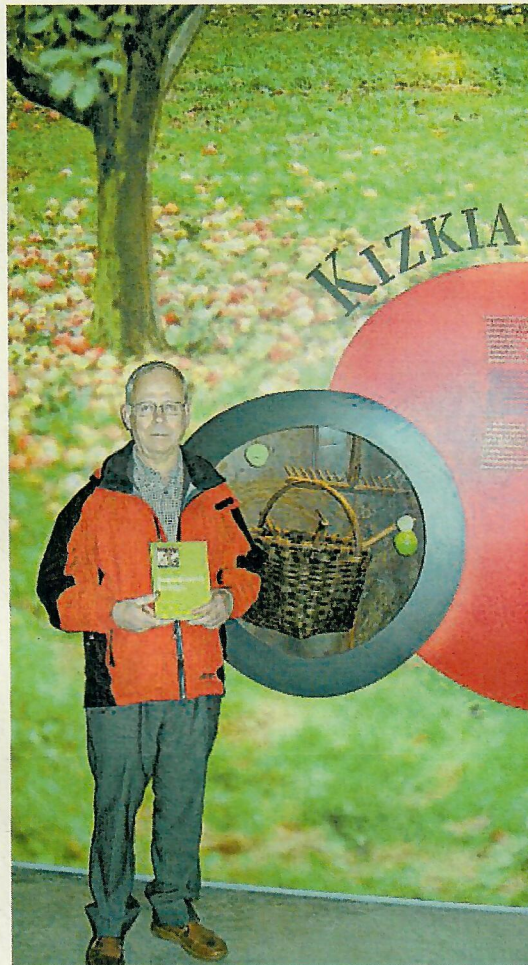
Zer biltzen du liburuak?

Hiztegiak sagarraren prozesu guztia biltzen du bost ataletan. Bost dira atalak, sagarraren loreak bost petalo dituelako: *Sagastia, Sagarra, Biltzea, Dolarea, Patsa, Zapatzea, Upela, Muztioa, Irakitea*, *Ahoa, Sagardoa, Edatea* eta *Herri Baten Erroak* dira aipatutako bost atal horiek. Bertan, atal bakoitzari erreferentzia egiten dioten hitzen definizioak daude.

Hiztegiaren dauden ia 500 hitz horiek non bildu dituzte?

Ni eta nire aita historia asko duen Astigarragako baserri batekoak gara. Gure baserriak, besteak beste, aspaldiko sagardotegia du: dolarea, upelak, sagastiak, biltegia... denak garai batekoak ditu. Giro horretan jaio nintzen, eta mutil koskorra nintzenez hor ibili nintzen jolasten: upel tartean, dolare ertzean gordeka... horrela ikasi nituen nire lehenengo hitzak. Gainera, osaba sagardotegiarekin gelditu zenez, aitak laguntzera bidaltzen gintuen: sagarrak biltzera, sagarrak dolarearekin jotzera, eta

«Hiztegiaren jaso diren hainbat hitz galduta daude, eta beste batzuk sortzen ari dira»

KIZKIZALARRETXEA

«Egindako hiztegiak sagarraren prozesu guztia biltzen du bost ataletan»

«Mutil koskorra nintzenez upel artean jolasten nintzen; horrela ikasi nituen hitzak»

abar. Horrela, hitz mordska ikasi nituen. Aitari ere galderak egiten nizkion sagardogintzaren inguruan. Osabari ere elkarrizketa egin nion duela 25 urte, lana argitaratu aurretik. Horrela hitzak bilduz joan nintzen. Oraingo lan honetan, lehengoaz gain, bilaka aritu naiz, eta hainbat hitz ere ekarri dizkigute: Mutrikukoak eta Hondarribikoak, hain zuzen ere. Askok irakurtzen dut, eta ikusten ditudan hitz berriak jasotzeko ohitura dut, horiek biltzeko afizioa edo zaletasuna dut.

Bi hitz aukeratzekotan, zeintzuk aukeratuko zenituzke?

Hitz asko daude lan honetan bereziak direnak, baina bi aukeratzekotan, *mama goxua* eta *fuertatxoa* aukeratuko nituzke. *Fuertatxoa* hitza nire aitari jaso nion. Uste nuen euren baserrian bakarrik erabiliko zutela, baina lan hau aurkeztu genuenean, *fuertatxoa* hitza aipatu nuen, eta Ergobiko gizon bat etorri zitzaidan eta esan zidan bera mutil koskorra zenean etxean fortaxtoa deitzen ziotela. Kilometro bateko tartean gauza berbera izendatzeko bi esateko era aurkitu ditugu. Hitz askorekin gertatzen da herri baten modu batera esaten dela eta aldamenekoan, berri, beste era batera. Niretzat lan hau hasiera bakarrik da. Hitz berri asko ari dira sortzen, dagoeneko horiek ere biltzen ari naiz. Dolareak ematen duen azken estaldian ateratzen den sagardoari esaten zaio *fuertatxoa*.

Anekdotarik ba al duzu?

Hitz batekin bitxikeria bat badago. Duela urte batzuk fraide bat etorri zen Taula baserrira. Han, etxeko sagardoa eman zioten edateko. Dastatu ostean, gehiago eskatu zuen 'hau mama gozoa' esanez. Horrela ezagutu nuen nik mama. Bitxia iruditu zitzaidan hitza, eta hiztegiaren jaso dut.

Bizkaian, bizkaiko sagardoa

Berritaba

Laka-Erdi Sagardoa
Juan Amallobieta Arriola
Tel.: 94 613 91 78

Olma

Lapurriketa Sagardoa
94 633 80 39

Galba

Etxebarria Sagardoa
Ibizar Etxebarria
Tel.: 94 674 20 10

Galik

Malgarrazaga Sagardoa
Maribel Abajo
Tel.: 661 296 915

Estebanburua

Leneko Koop
Leartibal Sagardoa
Tel.: 94 684 20 26

Iurle

Isasi Sagardoa
Rufino Isasi Arrieta
Tel.: 94 681 60 44

Lezama

Erdikoebve Sagardoa
Andoni Ojangueren Zorroza
Tel.: 94 457 32 85

Markina-Xemein

Axpe Sagardoa
José Antonio Bilbao
Tel.: 94 616 82 85

Mendexa

Sebastiánek
Sagardoa
Anton Aresti Eiguren
Tel.: 94 684 26 42

Mizuki

Kandi Sagardoa
Sat Kandi
Tel.: 94 625 80 40

Zornoko

Uarte Sagardoa
José Antonio Zamalloa
Tel.: 94 630 88 15

bizkaiko sagardoa